

Forfatter: Holberg, Ludvig

Titel: Udrag fra HEXERIE ELLER BLIND ALLARM

Citation: Holberg, Ludvig: "Værker i tolv bind 3-7: Komedier", i Holberg, Ludvig: *Værker i tolv bind 3-7: Komedier*, udg. af F. J. Billeskov Jansen, Rosenkilde og Bagger, 1969-1971, s. 393. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-holb05val-shoot-idm140203105157680/facsimile.pdf> (tilgået 27. april 2024)

Anvendt udgave: Værker i tolv bind 3-7: Komedier

NOTER

- (1666) bliver Sganarelle pryglet til at være Læge; han bliver »Doktor mod sin Vilje«. - *Arrestanterne*, de som skal foretage Arrestationen.
- S. 352. *Serviteur*, fr. (Deres) Tjener. - *tilforn*, tidligere. - *varlig*, forsigtigt.
- S. 353. *Promoveret Doctor*, har taget Doktorgraden.
- S. 354. *gir ... ingen efter*, staar ikke tilbage for nogen. - *informeret*, undervist.
- S. 355. *excellente*, fortraffelige, ypperlige. - *in philosophia occulta*, lat. i den hemmelige (sorte) Kunst. - *Albertus Magnus*, lat. Albert den Store, tysk Teolog (1193-1280), som tillige regnedes for en Troldmand. - *Cyprianus*, Biskop i Karthago (d. 258) og en kyndig i Magien. - *Autor in Magia Naturali*, Forfatter i naturlig Magi, dvs. Naturvidenskab, der for Lægtolk ofte tog sig ud som Trolddom, - *maaitte spille din Bærme etc.*, gammel Talemaade: du skulde ikke lade din Faldskab gaa ud over uskyldige.
- S. 356. *caresseser*, klapper. - *Gevalt!*, Hjælp!
- S. 358. *Actrice*, Skuespillerinde. - *zierligen*, sirligt, fint. - *obligeret*, forpligter. - *Materie*, Stof.
- S. 359. *Drage-Dukke*, ifølge Folketroen et overnaturligt Væsen, der skaffede den Person, det boede hos, Penge, Lykke o. lign.
- S. 360. *Kiæreste*, Ægtefælle. - *Raison*, Aarsag, Grund. - *artig*, dydig. - *Choser*, Skoser, Stikpiller. - *u-angenemt*, ubehageligt. - *Actæon*, i græsk Mytologi en Jæger, som belurede Gudinden Artemis i Badet; til Straf herfor forvandlede hun ham til en Ilfort; og lod ham senderrive af hans egne Hunde. - *Mademoiselle*, fr. Froken.
- S. 361. *Hans Frønsen*, Hovedpersonen i »Jean de Francee. - *Vertichoux ... pendue*, fr. Guds Død (egl. vernu de Dieu: Guds Dyd), hvilken Hændelse! Man siger, Banden skal hænges.
- S. 362. *He bien ... gratule*, Ej Froken, jeg ønsker til Lykke (ukorrekt Fransk for: Je vous félicite). - *Bande*, Skuespillerbande, -trup. - *Que diantre ... pas*, For Pokker, har De ikke --. - *Je vous dis*, *Mademoiselle*, Jeg siger Dem, Froken. - *Mardi*, egl. Mère de Dieu, Guds Moder. - *at rettes*, at henrettes. - *Pasquiller*, Smædeskrifter. - *honnêtes gens*, hæderlige Folk. - *Je me ... Grivoise*, Jeg blæser ad Jer, Fru Uartig. - *pour ... la nation*, for at gøre Nationen Ære. - *Le Roi de France*, Frankrigs Konge (Ludvig XV). - *Monsieur et Madame*, dvs. Hertugen af Orleans og hans Gemalinde. - *Laissez passer ... là*, lad denne Kavalier passere ind og ud, dvs. over Grænsen (Formel for Rejsepas). - *Geburts-Dagene*, Fødselsdagene. - *Ovis pardi si fait Madame*, Javist, Fru. - *Versailles ... Marli* (dvs. Marly), franske kongelige Slotte. - *honnête Homme*, retskaffen, dannet Mand. »Gentleman«. - *Skabrak*, Saddeldækken; Ridetæppe. --

HEXERIE ELLER BLIND ALLARM

- besynderlig, især. – *ce cheval*, denne Hest – idet Apolone sætter Lighedstegn mellem Ordene cavalier og cheval. – *quelle ... être*, Hvilken Sammenligning! Aah det stakkels Væ!
- S. 363. *Pillori*, fr. pilori, Gabestok, Skampæl. – *est il possible?*, er det muligt? – *vittige*, kloge. – *et slags*, een og samme Slags. – *besværet*, besvaret, generet. – *en Bagatelle*, fr. som en Bagatell. – *Aristoteles*, græsk Filosof (384–322 f. Kr.). *Ein ... Veracht*, ty. En Klog Mand betragter Daarenes Udskælden (Schimpferei) med Foragt (Verachtung). – *polere*, afslibe, gøre dannet, kultiveret.
- S. 364. *Politie*, Politik. – *jeg vil tione hende*, jeg skal sige hende. *raillere*, drive Spot med. – *Passion*, Lidenskab.
- S. 365. *Discourser*, Samtaler. – *Railletie*, fr. raillerie, Spot. – *ergo*, lat. altså, folgelig. Det samme som *derfor*.
- S. 366. *End om*, men hvis nu, sæt nu. – *Fruentuer*, Kvindernes Opholdsrum. – *a part*, fr. til side. – *Apropos*, Forvanskning af *Apropos*. – *Pul Asser*; »Det assyriske Riges første Konge Phul» nævner Holberg i sin latinske Lærebog, Synopsis i Verdenshistorie (1753, Samlede Skrifter IX, S. 29). – *Anders Christensen*, norsk Skibsbarber, hvis *Rejsedeskrivelse* udkom 1728. Holberg kan have kendt den tidligere gennem Afskrifter.
- S. 367. *von Qvoten*, Teaterentreprenøren Salemon von Qvoten, hvis tyske Forestillinger i Brøggerstræde betød Konkurrence for den danske Skueplads i Lille Grønnegade. – *Ich ... erfreuen*, ty. Jeg har Grund til at glæde mig over jeres Fald. – *Doctør Faustus*, Paa Marionetteatrene vises ofte det gamle Dukkespil om den tyske Mirakelmager Faust, der forskrev sig til Djævelen. – *Zauberey von Armida*, Armidas Trolddom var en Haupt- und Staatsaction; se Ulysses von Ithacia. – *toutafait*, fr. tout à fait, aldeles; dette adverbelle Udtryk bruges her fejlagtigt som Adjektiv = fuldkommen. *Ulysses von Ithacia*, I denne Komædie (opført 1724), med Undertitlen »En tydsk Comædie», havde Holberg netop parodieret de regellose og voldsomme Skuespil, som opførtes af von Qvotens Tруп.
- S. 368. *Adam og Eva*, Holberg havde i Bergen set et Stykke med denne Titel (Epistel 332). – *lidelige*, daarlige, slæte. – *det tiener ikke*, det er ikke heldigt. – *slutte mig ind*, holde mig inde. – *Monfrere*, fr. mon Frère, min Broder.
- S. 369. *have Giænge*, være i (almindelig) Brug, være gængs.
- S. 370. *Objection*, Indvending, Modargument. – *artig*, vittig, aandrig. – *examinere*, undersøge. – *superstitieux*, fr. overtroisk.
- S. 371. *blive tilstede*, bliver hjemme. – *fordølget*, skjult, nemlig Skuespillerne, for at disse kan undgaa *Justitien*, Justitsen, Retsvæsenet.